

NIEUWSBRIEF 26 - ZOMER 2013

Schoon Water

Hans Huijbers (54) is melkveehouder in het grondwaterbeschermingsgebied van Vessem. Hij heeft 80 koeien en evenveel jongvee. Hij is voorzitter van de ZLTO en portefeuillehouder duurzaamheid van LTO Nederland.

Onkruidrobots op zonne-energie? Op naar duurzame bedrijfssystemen met minder input en meer output!

Interview met melkveehouder en ZLTO-voorzitter Hans Huijbers

Geen verboden afwachten maar zelf aan de slag

“Mijn drive is om zelf dingen aan te pakken en te bewijzen dat het kan. Dus niet afwachten tot er ge- en verboden komen. Dat past naadloos bij de aanpak binnen *Schoon Water*. Ik heb dan ook meteen vanaf de start in Vessem in 2002 meegedaan aan het project. Ik overleg altijd met de loonwerkers die bij mij

sputten over de middelkeuze. Daarnaast investeer ik in de bodem en kies voor niet-kerende grondbewerking. Ik zaai zo snel mogelijk na de maasoogst een snelgroeende groenbemester in. En durf in het voorjaar te wachten tot deze goed gegroeid is. Dan frees ik de groenbemester en houd deze in de toplaag zodat hij organische stof toevoegt aan de bodem.”

De *Schoon Water* aanpak werkt

“Mijn ervaring als melkveehouder neem ik mee als ZLTO-voorzitter. Wat de *Schoon Water* aanpak zo bijzonder maakt, is volgens mij tweeledig: als boer zie je dat het werkt, niet alleen voor het grondwater maar ook voor je eigen portemonnee. En je krijgt kennis waardoor je beseft dat er meer voordelen zijn. Je doet mee om de emissie naar het grondwater te >

Bezem door de middenkast bij boomtelers succesvol!

Afgelopen maanden heeft CLM samen met adviseurs van de handel vanuit het project Schoon Water Zundert de bezem ter hand genomen. Bij ruim 100 boomkwekers is de middenkast doorgelopen en is vastgesteld welke middelen niet meer toegelaten zijn. De boomkwekers hebben deze middelen afgevoerd naar de Milieustraat in Zundert. Projectleider Peter Leendertse (CLM): 'We zijn zeer tevreden over de medewerking van gemeente Zundert! Inmiddels hebben we in verschillende regio's bezemprojecten uitgevoerd en altijd was de medewerking van gemeenten moeizaam. Zundert springt er positief bovenuit.' Zo'n 1000 kilo middelen en mineralen zijn inmiddels afgevoerd in deze actie die ondersteund is door Treoport, Brabantse Delta en ZLTO.

Check van alle middelen in de GBM-kast

Projectmedewerker Joost Lommen (CLM) kwam soms voor verrassingen te staan: "Een van de kwekers bleek nog een middel te hebben dat sinds 1990 verboden is. Hij wist zelf niet dat het nog onderin de kast stond. Mooi dat dit nu is afgevoerd". Binnenkort wordt de actie afgerond.

Middelen klaar voor afvoer

Resultaten Schoon Water 2012

Landbouw

In 2012 zijn de **Schoon Water** maatregelen uitgevoerd op ruim 3600 ha binnen de elf grondwaterbeschermingsgebieden. Zoals de figuur laat zien, ligt de milieubelasting van het grondwater door agrariërs in 2012 alle elf gebieden ruim onder de doelnorm van 500 mbp (0,5 µg/l). Per bespuiting geldt een norm van 100 mbp, in 2012 voldeed 91% van alle bespuitingen aan deze norm. Sommige gewassen blijven lastig. Zo heeft de aspergeteelt een hoge milieubelasting voor grondwater. Hier blijft innovatie en een goede (middelen)advisering extra belangrijk.

Gemeenten

In 2012 werken van de 16 Schoon Water gemeenten er inmiddels 11 zonder bestrijdingsmiddelen in het grondwaterbeschermingsgebied. 10 gemeenten werken zelfs zonder chemische middelen op verhardingen en 11 gemeenten ook in het openbaar groen in hun hele gemeente. De gemeenten Bergeijk

en Laarbeek hebben zich eind 2012 aangemeld als Schoon Water gemeente. Zij krijgen in 2013 hulp bij de certificering voor Goud op de Barometer Duurzaam Terreinbeheer. Daarmee is het aantal Schoon Water gemeenten nu gestegen naar 18.

> verminderen, maar het helpt ook om het middelenpakket te behouden. De inzet van chemie wordt een bewuste vraag. Je vraagt je af of een bestrijding echt nodig is en zo ja, of je met een lagere dosering toe kan. Het project toont aan dat je met positieve prikkels en stimuleringsbeleid ver kunt komen. Vooral als de samenwerking wordt gezocht tussen landbouw, gemeenten en bewoners, partijen die allemaal bestrijdingsmiddelen gebruiken."

Enthousiasme en kennis Brabantse boeren verder verspreiden

Tijdens de start van de Brabantbrede uitrol van Schoon Water hebben toenmalig staatssecretaris Bleker en ik aangegeven er samen aan te trekken. Dit voornemen moeten we nu omzetten naar een actieprogramma. Het is een zoektocht hoe we dit een impuls kunnen geven. In Noord-Brabant is de noodzaak groot door de aanwezigheid van kwetsbare winningen. In andere delen van Nederland speelt dat minder. De Brabantse boeren hebben laten

zien dat het kan: een goede opbrengst met minder emissie van gewasbeschermingsmiddelen naar het grondwater. We moeten het enthousiasme van deze groep behouden en hun kennis door het hele land verspreiden. Bijvoorbeeld via het Deltaplan Agrarisch Waterbeheer (DAW) en de green deal Schoon Water voor Nederland die we hebben afgesloten met het ministerie van EZ.

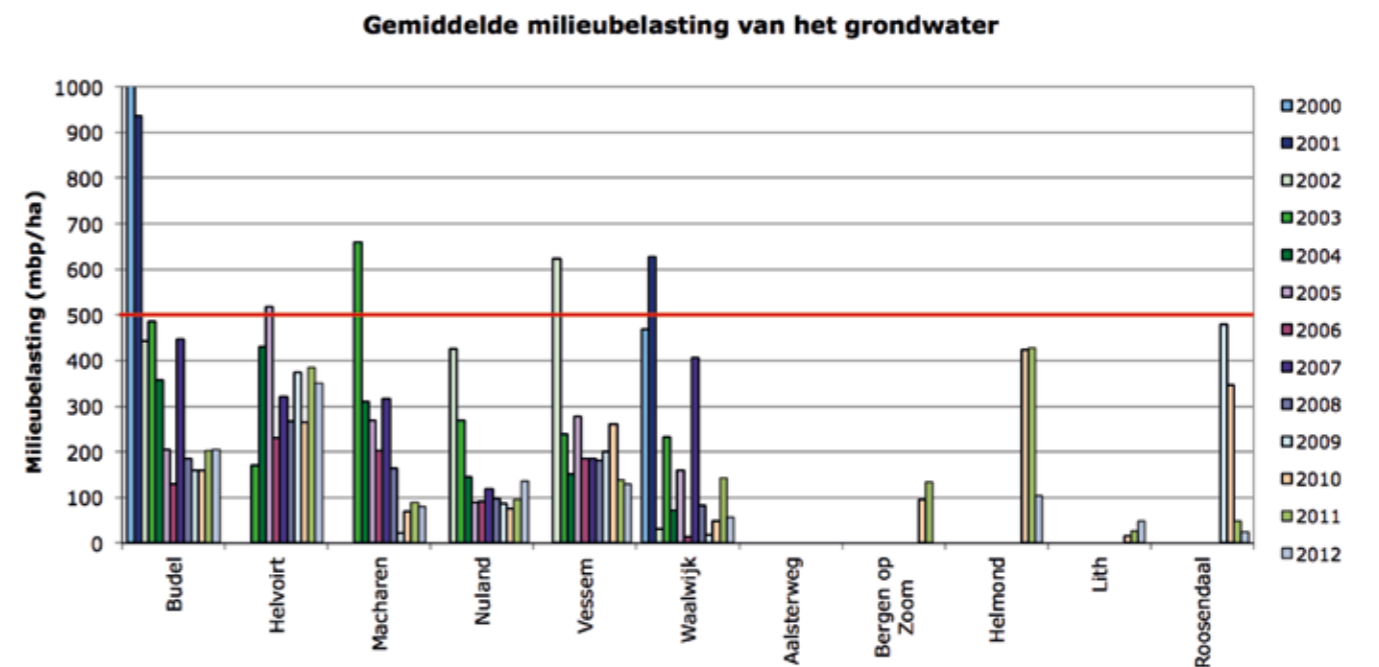
Onkruidrobots op zonne-energie

ZLTO zal de komende jaren flink haar best moeten doen om effectieve middelen te behouden voor kleine teelten. Ongeveer 60% van de kleine teelten (o.a. groentezaden) wordt in Brabant geteeld. Ik vind dat we de zoektocht naar effectieve gewasbescherming moeten blijven uitvoeren, niet alleen op het gebied van middelen, maar ook op het gebied van innovaties. Hoe lang duurt het nog voordat een robot op zonne-energie door het gewas rijdt en onkruid uit de grond trekt? Dat zijn de innovaties van de toekomst!

Duurzaamheid integraal aanpakken

Ik ben er van overtuigd dat een integrale aanpak het beste werkt. Met minder input meer output. Gewasbescherming is daar een onderdeel van. Ik ben geen voorstander van one-issue, dit leidt niet tot integratie van het hele duurzaamheidspallet. Een andere uitdaging is bijvoorbeeld de evenwichtsbemesting. De fosfaatgehalten in de bodem dalen. Mede door de overdosering uit het verleden gaat dit nog niet ten koste van de opbrengst. Maar evenwichtsbemesting wordt steeds belangrijker: op het juiste moment die hoeveelheid toevoegen die ook door het gewas onttrokken wordt. We gaan het 5e Actieprogramma Nitraat in: het is de vraag of we weer van generiek naar specifiek beleid durven. Dus afwijken van de norm en toedienen van meststoffen conform de ontwikkeling van het gewas.

Gemiddelde milieubelasting van het grondwater (mbp/ha) door de landbouwdeelnemers in de elf grondwaterbeschermingsgebieden tussen 2000 en 2012. De horizontale lijn geeft de somnorm van 500 mbp/ha weer.

Schoon Water Voorjaarscampagne

Ook dit voorjaar heeft *Schoon Water* een voorjaarscampagne gelanceerd richting de Brabantse Burgers. *Schoon Water* vindt het belangrijk dat alle stakeholders die met chemische bestrijdingsmiddelen werken, minder of het liefst geen middel meer gebruiken. Dus naast gemeenten, agrariërs, bedrijven zijn dit ook de inwoners van de 18 *Schoon*

Water gemeenten. Via onder andere Twitter, Facebook, advertenties in huis-aan-huisbladen, schoolkranten van basisscholen, websites en volkstuinverenigingen is deze boodschap breed verspreid.

Ook heeft drinkwaterbedrijf *Brabant Water* naar haar 20.000 klanten wonend in de *Schoon Water* gemeenten een e-mail gestuurd met een link naar de *Schoon Water* prijsvraag. Diegene die in 140 tekens de origineelste chemievrije tuintip inzond, maakte kans op leuke prijzen. Zoals een Meet&Greet met Yvon Jaspers, vrijkaartjes voor De tuinen van Appeltern en een aantal chemievrije tuinpakketten. De binnengekregen tips zijn erg

divers: "Een goede manier om de moestuin schoon te houden is regelmatig te schoffelen en de braakliggende delen af te dekken met zeil of boomschors". Of: "Ik zorg voor mijn vogels in de tuin door vogelhuisjes en bessenstruiken te plaatsen. De vogels eten meteen de meeste rupsen en insecten voor me op".

Gaat u ook in de (moes)tuin aan de slag? Bekijk even de watervriendelijke tips op www.schoon-water.nl en volg ons op Twitter (@overSchoonWater) en Facebook (overSchoonWater) zodat u op de hoogte blijft. Daar wordt ook de winnaar van de prijsvraag bekend gemaakt.

Tuintips

- Groene aanslag schrobt u gemakkelijk van het terras met heet water en een scheut schoonmaakazijn, of alleen met heet water.
- Dichte beplanting verhindert het kiemen van onkruidzaad.

Schoon Water voor Brabant in een notedop

Doel van 'Schoon Water voor Brabant' is het verminderen van gebruik en emissie van schadelijke bestrijdingsmiddelen naar het water in Noord-Brabant. Oppervlaktewater is de leefomgeving van allerlei planten en dieren. Schoon oppervlaktewater is belangrijk voor een goede ecologische kwaliteit. Grond- en oppervlaktewater zijn ook een bron voor drinkwater. Het is belangrijk om dit schoon te houden. Dan blijft het voor iedereen geschikt als bron voor drinkwater, nu en in de toekomst.

'Schoon Water' is zowel gericht op bescherming van het grondwater in 11 kwetsbare grondwaterbeschermingsgebieden als op bescherming van grond- en oppervlaktewater in heel Brabant. Alle gebruikers van middelen doen mee: burgers, bedrijven, landbouw en gemeenten. De 18 deelnemende gemeenten werken toe naar chemievrij terreinbeheer. Het grootste deel werkt al chemievrij in het grondwaterbeschermingsgebied. Tien van de 18 werken al geheel chemievrij. Verder nemen bedrijven zoals Unipol Holland BV in Oss, Kempen Airport in Cranendonck en Bavaria in Laarbeek actief deel. Vanaf 2012 is het project verbreed en opengesteld voor loonwerkers en agrariërs in heel Noord-Brabant.

Binnen de grondwaterbeschermingsgebieden zetten alle grondgebruikers een stap richting duurzaam beheer. Agrariërs bekijken samen met hun adviseurs hoe zij minder of minder schadelijke bestrijdingsmiddelen kunnen gebruiken en worden gefaciliteerd om met schoon water maatregelen aan de slag te gaan, zoals een Wingssprayer of luchtondersteuning. Gemeenten en bedrijven krijgen hulp bij certificering en gaan samen met hun adviseur na hoe de onkruidbestrijding duurzamer aangepakt kan worden. Alle bewoners van de 11 grondwaterbeschermingsgebieden worden met nieuwsbrieven en acties geïnformeerd en bewuster gemaakt.

Organisatie

'Schoon Water voor Brabant' is een stimuleringsproject van de Provincie Noord-Brabant, Brabant Water, Zuidelijke Land- en Tuinbouw Organisatie (ZLTO), Overlegplatform Duinboeren, Waterschappen Aa en Maas, De Dommel, Brabantse Delta en Rivierenland.

CLM, DLV en Eco Consult verzorgen de uitvoering van het project.

Vragen?

Voor meer informatie kunt u terecht bij:

- CLM: Peter Leendertse: E pele@clm.nl T 0345-470751
- Provincie Noord-Brabant: René Klerks: E rklerks@brabant.nl T 06-18303154
- Brabant Water: Sandra Verheijden: E sandra.verheijden@brabantwater.nl T 073-6838514
- ZLTO: Johan Elshof: E johan.elshof@zlto.nl T 073-2173000
- Stichting Duinboeren: Emiel Ansems: E duinboeren@hetnet.nl T 0411-643639
- Waterschappen: Minke Lagerwerf (De Dommel): E mlagerwerf@dommel.nl T 0411-618487

Colofon

Dit is de zesentwintigste nieuwsbrief 'Schoon Water'. Eerdere nieuwsbrieven kunt u vinden op www.schoon-water.nl. De volgende nieuwsbrief verschijnt in het najaar van 2013.

 @overSchoonWater

 overSchoonWater

Foto's: CLM

Tekst en Redactie: CLM

Vormgeving en druk:

Drukkerij Libertas, Bunnik